

База CONOR.SR у систему COBISS.SR – тренутно стање и перспектива

УДК 025.342:006.44(497.11)

УДК 025.342:004.65(497.11)

САЖЕТАК: Нормативна контрола као процес у коме се утврђује и успоставља јединствени облик нормативне приступне тачке (одреднице) усвојена је још седамдесетих година 20. века. Међутим, овај концепт у Србији почиње да се развија тек 2006. године доношењем основних принципа нормативне контроле. Усвојено решење односи се само на библиотеке које раде у библиотечко-информационом систему COBISS.SR¹. Носиоци пројекта израде нормативне датотеке CONOR.SR су Народна библиотека Србије, Библиотека Матице српске и Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“. Иницијална нормативна база формира се 2013. године, док се у априлу 2019. године успоставља се CONOR.SR који се веома брзо увећава. Рад са новом програмском опремом COBISS3/Каталогизација са нормативном контролом несумњиво унапређује процес рада у систему узајамне каталогизације, али са друге стране, још увек постоји неконзистентност у раду, неопремљеност библиотека приручницима, недовољна обученост и професионална савест библиотекара.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: нормативна контрола, нормативна датотека личних имена, CONOR.SR, COBISS.SR, редакција записа

РАД ПРИМЉЕН: 14. октобар 2020.

РАД ПРИХВАЋЕН: 30. октобар 2020.

Александра Тртовац
aleksandra@unilib.rs

Наташа Дакић
dakic@unilib.rs

*Универзитетска библиотека
„Светозар Марковић“
Београд, Србија*

¹ У даљем тексту „систем COBISS.SR“

1. Увод

Нормативна контрола као процес у коме се утврђује и успоставља јединствени (преферентни) облик нормативне приступне тачке (одреднице), који се након тога искључиво користи да означи одређен ентитет или појам, императив је сваког добро организованог библиотечког система. На конференцији UNESCO-а још 1974. године донета је препорука да је свака национална библиографска агенција одговорна за успостављање нормативних датотека са именима аутора из своје земље, називима колективних тела, као и стварање нормативних датотека за њих (Којевић, 2011). Нормативни запис, осим нормативне приступне тачке (одреднице), садржи и варијантне приступне тачке - упутнице са варијантних (непреферентних) на јединствени (преферентни) усвојени облик нормативне приступне тачке (одреднице), упутнице на сродне нормативне приступне тачке (одреднице), више врста напомена и информације о изворима података.

Развијени библиотечки свет је 1977. године на Међународном конгресу о националним библиографијама под заједничком организацијом IFLA-е и UNESCO-а, донео препоруке да „свака национална библиографска агенција треба да одржава систем нормативне контроле за национална имена, као и за лична и колективна имена и да треба да уједначи наслове у складу са међународним упутствима“ (IFLA International office for UBC, 1979). Радне групе које су том приликом оформљене, добиле су своје конкретне задатке:

1. Израду стандарда за унос елемената што је резултирало издавањем приручника:
 - Упутства за нормативне и упутне јединице (GARE - Guidelines for Authority and Reference Entries) за штампане и микро облике 1984. године;
 - Упутства за нормативне записе и упутнице (GARR-Guidelines for Authority Records and References)² за знатно већи број медија 2001. године.
2. развој UNIMARC формата за нормативне датотеке, што се реализовало у виду:
 - формирања Координационог тела 1984. године које је укључило и чланове Секције IFLA-е за каталогизацију;

² Упутства за нормативне записе и упутнице (GARR - Guidelines for Authority Records and References)

- издавања првог издања *UNIMARC/Нормативни подаци* (UNIMARC/Authority Data) 1991. године.
- 3. развијање метода за ефикаснију и успешнију размену нормативних података чији је крајњи исход:
 - повезивање свих нормативних записа;
 - доступност нормативних података сваке националне библиографске агенције на интернету;
 - стварање база нормативних података какве су данас VIAF³ и ISNI⁴.

2. Принципи нормативне контроле у систему COBISS.SR

Иако су препоруке и упутства IFLA-е за израду нормативних датотека донете 1977, а формат *UNIMARC/Нормативни подаци* 1991, у домаћој библиотечкој средини тек је у јануару 2006. на иницијативу Виртуелне библиотеке Србије (ВБС) донето *Упутство за припрему библиографских записа за програмско креирање нормативних записа за лична имена*. Носиоци пројекта израде нормативне датотеке CO-NOR.SR били су Народна библиотека Србије, Библиотека Матице српске и Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“. Пројекат нормативне контроле подразумевао је учешће само оних библиотека које раде у библиотечко-информационом систему COBISS, а целокупан рад заснивао се на континуираној подршци Института за информационе науке (IZUM) из Марибора⁵ као информационог сервиса који се бави одржавањем и развојем система и сервиса COBISS.

Први проблеми су се јавили већ код одлучивања о усвојеном облику нормативне приступне тачке, односно јединствене одреднице личног имена као полазишта у изради нормативне датотеке. Пракса вођења нормативних приступних тачака (одредница) у каталозима, почев од лисних преко електронских, различита је у различитим типовима библиотека у Србији. Националне и јавне библиотеке у својим ауторским каталозима користиле су фонетски облик личног имена аутора и

³ VIAF (Virtual International Authority File) – Виртуелна међународна нормативна датотетка

⁴ ISNI (International Standard Name Identifier) – Међународна стандардна именска ознака

⁵ Institut informacijskih znanosti Univerze v Mariboru - IZUM

ћирилицу у нормативној приступној тачки (одредници). Универзитетске, високошколске и друге научне библиотеке, у одредници су користиле етимолошки, оригинални, облик личног имена аутора на латиници; или транслитерисани, латинични облик личног имена аутора који се оригинално пише ћирилицом. На састанцима редакторских тимова није било могуће доћи нити до заједничког става нити до уступка са било које стране. Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске нису могле да прихвате могућност да усвојени облик личног имена за стране ауторе у нормативној приступној тачки буде у етимолошком облику (латиничном или ћириличном зависно од порекла), док Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ није могла да учини уступак да усвојени облик личног имена за домаће ауторе уноси ћирилицом, као легитимном етимолошком облику.

Због свега наведеног приступило се компромисном решењу да се у нормативној датотеци израђују паралелне нормативне приступне тачке (одреднице) на ћирилицу и латиници што се, кроз искуство у раду, показало као прилично лоше⁶. Наиме, формат UNIMARC за нормативне податке допушта ту могућност будући да је поље 200 предвиђено за нормативну приступну тачку поновљиво (IFLA, 2001). Модел паралелних нормативних приступних тачака (одредница) присутан је и у другим срединама, али се чешће односи на више језика (нпр. Национална библиотека и архив Канаде користе овај модел углавном приликом двојезичног вођења назива колективних тела и код постојања различитих етимолошких облика личног имена аутора на енглеском и француском језику). Могућност за овакав начин вођења нормативне приступне тачке (одреднице) прописана је и форматом за нормативне податке COMARC/A (IZUM, 2020) који се користи у систему COBISS.

Међутим, увођењем паралелних нормативних приступних тачака (одредница) у нормативној контроли у систему COBISS.SR одступило се од дотадашњих постулата вођења фонетске или етимолошке нормативне приступне тачке (одреднице), а прешло на формирање ћириличне и латиничне јединствене нормативне приступне тачке (одреднице) за лично име.

Неконзистентност у погледу формирања парова нормативних приступних тачака (одредница) огледа се у томе што:

⁶ Детаљније у одељку Најчешће грешке у изради записа у CONOR.SR

1. за домаће ауторе пар нормативних приступних тачака (одредница) личног имена чине њихов ћирилични и латинични облик:
200 1 7cb - ćirilica - srpska aКараџић bВук Стефановић f1787-1864
200 1 7ba - latinica aKaradžić bVuk Stefanović f1787-1864
2. за стране ауторе који се оригинално пишу латиницом пар нормативних приступних тачака (одредница) личног имена чине фонетски ћирилични и етимолошки латинични облик:
200 1 7cb - ćirilica - srpska aИго bВиктор f1802-1885
200 1 7ba - latinica aHugo bVictor f1802-1885
3. за стране ауторе који се оригинално пишу ћирилицом пар нормативних приступних тачака (одредница) личног имена чине етимолошки ћирилични и транслитерисани латинични облик:
200 1 7ca - ćirilica - nije specificovana aГорький bМаксим f1868-1936
200 1 7ba - latinica aGor'kij bMaksim f1868-1936

Без обзира на изнете недоследности, крајем 2008. године на састанку Редакторског тима ВБС-а, ово решење су коначно прихватили сви тадашњи чланови. Убрзо је донета одлука о примени тог решења у српској нормативној бази и након чега се приступило формирању иницијалне нормативне базе CONOR.SR (Савић, 2017). Један од разлога за можда исхитрено прихватање овог решења и почетак рада са каталогизацијом са нормативном контролом јесте жеља српске библиотечке заједнице да ухвати корак са дOMETИМА светског библиотекарства, будући да је постојање нормативне датотеке предуслов за повезивање података из локалних и узајамног каталога са системом Отворених повезаних података (Linked Open Data) (Пуцаревић и Фурунцић, 2019).

3. Формирање CONOR.SR

Формирање нормативне базе CONOR.SR текло је у неколико фаза. Најпре су редактори каталожке обраде у Народној библиотеци Србије, Библиотеци Матице српске и Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“ у периоду од 2008. до 2010. године уређивали и означавали погодне библиографске записе за иницијалну нормативну базу. Тиме је створен основ нормативне датотеке имплементиране 2013. године, а чинило га је око 54.000 библиографских записа који су у пољима 700 и 701 имали унете податке о ауторима (презиме, име, година рођења, као и шифра истраживача уколико је додељена аутору).

Пројектом је било предвиђено да се у наредној фази, у свим записима у нормативној датотеци, пре повезивања са библиографским записима, изврши редакција која је подразумевала проверу и допуну података, те брисање дупликата. Редакција записа у нормативној датотеци могућа је и након повезивања са библиографским записима, међутим, брисање дуплих записа није могуће, јер би тиме библиографски запис остао без јединствене приступне тачке, тј. одреднице личног имена.

У том циљу формиран је главни редакторски тим од шест чланова којег су чинили по два редактора из поменутих установа. Задаци овог тима су били да сачини план рада, утврди принципе редакције, изврши поделу послова и изради упутство за редакцију нормативне датотеке CONOR.SR (Савић, 2017). Планом су предвиђене следеће активности је:

- редакцију записа за домаће ауторе врше библиотекари Народне библиотеке Србије и Библиотеке Матице српске;
- редакцију записа за припаднике националних мањина врше библиотекари Библиотеке Матице српске;
- редакцију записа за домаће истраживаче и стране ауторе врше библиотекари Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“.

Међутим, иако је направљено Упутство за редиговање припремне базе CONOR.SR и повећан број редактора са почетних 6 на 23, до инсталације програмске опреме COBISS за нормативну контролу, комплетна редакција није извршена услед недовољних људских ресурса у поменутих установама. Наиме, редакторима нормативне датотеке је то само један у низу послова којима се баве, те није било могуће савладати корпус записа који је чинио иницијални CONOR.SR.

Редакторски тим је сматрао да ипак треба да се пређе на каталогизацију са нормативном контролом у систему COBISS.SR иако није извршена комплетна редакција у иницијалној бази CONOR.SR, имајући пре свега у виду дуг временски период који је протекао од означавања записа (од 2008. до 2010.) и њихове инсталације у базу CONOR.SR (2013.), те потребу за уједначавањем обраде у библиотекама у систему. Тим је координирао Милорад Вучковић, начелник Центра за узајамну каталогизацију Републике Србије при Народној библиотеци Србије, и на темељу његовог ентузијазма и знања, уз стручну и професионалну подршку чланова Редакторског тима, 2017. године донета је одлука да се пређе на каталогизацију са нормативном контролом.

Да би се она спровела у дело било је потребно током 2018. године обучити око 850 библиотекара из Србије који су у том тренутку имали лиценцу за узајамну каталогизацију у систему COBISS да користе нову програмску опрему COBISS3/Каталогизација са нормативном контролом.

4. Обука библиотекара

Обука библиотекара за рад са програмском опремом и апликацијама у систему COBISS крајње је централизована и спроводи се у Народној библиотеци Србије за библиотекарe из уже Србије и са Косова и Метохије, и у Библиотеци Матице српске у Новом Саду за библиотекарe из Војводине. Међутим, имајући у виду велики број полазника курса и кратак временски период, на инсистирање колеге Милорада Вучковића који је испред ВБС координирао целим пројектом уз подршку Гордане Мазић, контакт особе из ИЗУМ-а за питања везана за CONOR.SR, приступило се донекле децентрализованом моделу.

Испит за лиценцираног предавача на једнодневним курсевима под називом *Прелазак на каталогизацију са нормативном контролом* положило је девет библиотекара, чланова главног редакторског тима (по два из Народне библиотеке Србије, Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ и Библиотеке Матице српске и додатно три предавача из Центра за узајамну каталогизацију Републике Србије). Тиме су се стекли услови да обуку библиотекара из високошколских библиотека у Србији врше предавачи из Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ у Београду⁷.

Једнодневни курсеви за стицање лиценце за креирање кратких нормативних записа одржани су у периоду од јуна до децембра 2018. године за 747 полазника. Обука је вршена у библиотекама широм Србије како би се у кратком временском периоду посао обавио ефикасно, а трошкови путовања свели на минимум. Предавачи из Универзитетске библиотеке у Београду одржали су у 14 термина курсеве за око 250 библиотекара високошколских библиотека у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“, али и у Универзитетској библиотеци Крагујевац и Универзитетској библиотеци „Никола Тесла“ у Нишу за библиотекарe са подручја њихове матичне делатности.

⁷ Аутори овог рада су предавачи на наведеном курсу и чланови Редакторског тима за нормативну контролу

Библиотекарима који су успешно савладали курс и добили лиценцу за креирање кратких нормативних записа био је омогућен приступ тестној бази CONOR.SR у којој су могли да провере стечена знања, утврде оно што су научили и суоче се са недоумицама, те их разреше у контакту са предавачима. Најискуснији библиотекари који су успешно савладали рад у CONOR.SR похађали су крајем 2018. године курс *Ажурирање CONOR записа* и добили привилегије за уређивање, односно редакцију тих записа.

Будући да је до априла 2019. године CONOR.SR функционисао као независна база и да библиографски записи из базе COBIB.SR нису још увек били повезани са записима из базе CONOR.SR, редакција записа је настављена и то као приоритетни посао за све редакторе у све три поменуте библиотеке. Посебан акценат је стављен на уређивање и брисање дупликата јер после повезивања две базе то више не би било могуће. Библиотекари редактори из Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ посебно су утврђивали дупликате за домаће истраживаче и уједначавали и допуњавали записе консултујући базу E-CRIS.SR⁸ и веб странице установа у којима су истраживачи запослени.

Нормативна датотека личних имена CONOR.SR коначно је успостављена и повезана са базом библиографских записа COBIB.SR у априлу 2019. године.

5. Контрола квалитета нормативних записа

Како је база CONOR.SR јединствена за цео систем COBISS.SR (не постоје локалне CONOR базе), Обједињена комисија ВБС за каталогизацију и класификацију у априлу 2019. одржала је састанак на коме је разматрано и питање редакције нових записа који су креирани након повезивања база и коначног увођења каталогизације са нормативном контролом.

Договорено је да свака од три поменуте библиотеке врши редакцију својих креираних записа, али и да се врши контрола квалитета нормативних записа које формирају библиотекари са подручја матичне делатности сваке од библиотека. Тако су редактори из Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ добили задатак да проверавају квалитет нормативних записа библиотекара из високошколских библиотека у Србији.

⁸ E-CRIS.SR - Информациони систем о истраживачкој делатности у Србији

Контрола квалитета записа је неопходна јер је, према подацима из базе CONOR.SR, само током маја 2019. године креирано 11.729, а у току 2019. године укупно 73.456 записа. База је у току 2020. године порасла за још 48.687 записа⁹. Укључујући и записе који су део иницијалне базе CONOR.SR данас имамо око 170.000¹⁰ записа и база се свакодневно увећава. Редакција сваког појединачног записа је превише обиман, чак и немогуће остварив задатак за редакторе. Контрола квалитета се врши прегледањем записа појединачног креатора и утврђивањем пропуста. На пропусте и одступања од утврђених правила и упутстава библиотекарима се указује путем мејла и тражи се исправка записа према датим препорукама.

Контролу квалитета записа у целокупној мрежи од 250 библиотекара из високошколских библиотека са подручја централне Србије обављају само два редактора из Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ у Београду. Пошто је концепт децентрализације једини одржив у оваквој ситуацији, договорено је да универзитетске библиотеке у Крагујевцу и Нишу одреде редакторе за базу CONOR.SR за записе који су креирани у библиотекама са подручја њихове матичне делатности. Модел већ успешно функционише у Универзитетској библиотеци Крагујевац, а ускоро ће бити успостављен и у Универзитетској библиотеци у Нишу.

6. Најчешће грешке у изради записа у CONOR.SR

Од почетка обуке за рад са новим концептом каталогизације са нормативном контролом и једнодневних курсева које су полазници похађали (јун-децембар 2018), па до повезивања библиографске и нормативне базе у систему COBISS.SR (април 2019), прошло је доста времена. Иако је након обављене обуке успостављена тестна база CONOR.SR, само најажурнији и најодговорнији библиотекарски су у њој радили. То је и основни разлог што су се при преласку на нови начин пословања јавиле бројне грешке у нормативним записима.

Прегледајући нормативне записе које су креирали библиотекарски високошколских библиотека, издвојило се неколико крупних проблема и грешака у раду.

Основни проблем је тај што библиотекарима није сасвим јасно како систем функционише. Наиме, често није схваћено да је библиографски

⁹ Стање на дан 8.10.2020.

¹⁰ Стање на дан 9.10.2020.

запис запис за публикацију која се каталогизује, а да је нормативни запис запис за особу која у тој публикацији има одређену одговорност (нпр. аутор, који у некој другој може бити уредник, преводац и сл.) Тако су, ослањајући се на традиционалан рад и линеарну каталогизацију, библиотекари често правили грешку и за сваку одговорност коју особа (ентитет) има правили посебан нормативни запис.

Други проблем односи се на то што је библиотекарима високошколских библиотека уобичајено да формирају латиничну етимолошку или транслитерисану нормативну приступну тачку (одредницу) у својим библиографским записима, па су често заборављали да у нормативним записима уносе и паралелни облик нормативне приступне тачке (одреднице) у пољу 200 на ћирилицу.

Такође, како је задато писмо каталога у библиографским записима високошколских библиотека у пољу 001\$7 ба–латинича, честа грешка је да се у нормативном запису напомене о биографији и делу у пољу 340\$a и општа напомена у 830\$a уносе латиницом уместо ћирилицом.

Следећа грешка огледа се у површном приступу библиотекара и рад по аутоматизму при утврђивању нормативне приступне тачке (одреднице). Код домаћих аутора пар нормативних приступних тачака (одредница) у пољима 200 чине облици имена на ћирилицу и латиници:

2001 7cb - ćirilica - srpska aЦрњански bМилош f1893-1977

2001 7ba - latinica aCrnjanski bMiloš f1893-1977

По истом принципу погрешно се формира пар нормативних приступних тачака (одредница) за стране ауторе који се изворно пишу латиницом:

2001 7cb - ćirilica - srpska aВајлд bОскар f1854-1900

2001 7ba - latinica aVajld bOskar f1854-1900

уместо исправно формираног пара нормативних приступних тачака (одредница):

2001 7cb - ćirilica - srpska aВајлд bОскар f1854-1900

2001 7ba - latinica aWilde bOscar f1854-1900

Највећи проблем ове врсте и највећи број грешака среће се код формирање пара нормативних приступних тачака (одредница) у пољу 200 за ауторе који се изворно пишу страном ћирилицом (руске, бугарске, северномакедонске, украјинске, белоруске итд.). Пратећи правило да се у претходним примерима увек јавља један облик имена на српској ћирилицу, библиотекари греше и формирају пар нормативних приступних тачака (одредница) на следећи начин:

2001 7cb – ćirilica – srpska aДостојевски bФјодор Михајлович f1821-1881

2001 7ba - latinica aDostoevskij bFedor Mihajlovič f1821-1881

уместо исправног пара нормативних приступних тачака (одредница):

2001 7ca - ćirilica - nije specificovana aДостоевский bФедор Михайлович f1821-1881

2001 7ba - latinica aDostoevskij bFedor Mihajlovič f1821-1881

Редактори су додатно приметили да многи библиотекари немају основна знања из каталогизације која су потребна за формирање нормативе приступне тачке (одреднице), односно усвојеног облика имена. У многим случајевима исправан облик личног имена се могао формирати једноставним консултовањем још увек важећих каталогских правила наведеним у *Pravilniku i priručniku za izradbu abecednih kataloga* Еве Вероне што библиотекари нису чинили. С једне стране проблем постоји због недовољне одговорности, знања и фокуса библиотекара на процес каталогизације, а са друге што бројне библиотеке нису у свом фонду имале потребне приручнике за каталогизацију.

Из утврђених грешака уочено је и да многи високошколски библиотекари не врше темељну претрагу електронског каталога CO-VIB.SR и препоручених база података VIAF и ISNI у трагању за усвојеним обликом личног имена, годином рођења и варијантним облицима имена. То доводи до формирања дупликата или недовољно потпуних и квалитетних записа.

Следећи низ примедби које су послате путем мејла само једном каталогизатору у систему најбоље илуструје какве се грешке уобичајено праве у процесу креирања нормативних записа, те се лако може и закључити колико је обиман и захтеван посао редактора нормативних записа:

1. Унесите код за језик ентитета у поље 101\$a.
2. Унесите код за националност ентитета у поље 102\$a.
3. Унесите код за пол ентитета у поље 120\$a.
4. Унесите код за предметну одредницу у поље 106\$a:ако је позната година рођења особе код је 0; а ако нема година рођења особе код је 1.
5. Унесите годину рођења у поље 190\$a, а годину смрти у поље 191\$a пошто сте већ унели те године у поље 200\$f.
6. Разрешите двојно презиме као варијантни облик у пољу 400.
7. Напомене у 340\$a се увек уносе ћирилицом.

8. Напомене о тренутном запослењу и функцији (директор, управник и сл.) уносе се у поље 830\$а такође ћирилицом.
9. Договорени облик напомене и 340\$а за професоре универзитета је нпр. Професор на Правном факултету Универзитета у Београду. Уколико особа ради на више факултета, довољно је унети напомену Доктор правних наука, универзитетски професор.

7. Унапређење рада каталогизатора

Будући да се сви редактори у систему COBISS.SR срећу са сличном ситуацијом у нормативним записима, наметнула се потреба за састанком чланова Редакторског тима за нормативне записе и представника Центра за узајамну каталогизацију Републике Србије, а у смислу унапређења рада у систему и побољшања квалитета нормативних записа. Састанак је одржан у децембру 2019, а као резултат договора израђено је упутство са примерима за креирање записа у бази CONOR.SR. Колеге из Центра за узајамну каталогизацију Републике Србије дистрибуирале су упутство свим библиотекарима који имају привилегију за креирање кратких нормативних записа¹¹.

Такође, у комуникацији са библиотекараима из високошколских библиотека, аутори овог текста, утврдили су да библиотеке не поседују потребне приручнике за рад са нормативним записима. Због тога је Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ дигитализовала и доставила колегама за интерну употребу следеће приручнике:

- извод из *Правописа српског језика* Митра Пешикана, Јована Јерковића, Мате Пижуре из 2019. године, а који се тиче транскрипције и фонетизације имена на страним језицима;
- *Нови транскрипциони речник енглеских личних имена* Твртка Прћића из 1998. године;
- делове *Pravilnika i priručnika za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice* Еве Вероне из 1986. године који се односе на формирање нормативне приступне тачке (одреднице) и транслитерацију ћирилица страног порекла.

Прегледање нормативних записа и консултације мејлом су настављене у циљу побољшања квалитета записа у нормативној бази личних имена.

¹¹ На порталу [Virtuelna biblioteka Srbije - edukacija](#) постављају се и одржавају допуне везане за базу CONOR

Поменути модел децентрализације редакције записа намеће се и даље као једино могуће и одрживо решење за ситуацију у којој се налазе бројни каталогизатори који креирају и малобројни редактори који одржавају базу CONOR.SR.

Децентрализација би подразумевала да свака матична библиотека која ради у систему COBISS.SR одреди једног редактора који би прегледао записе који су креирани у библиотекама са подручја матичне делатности одређене библиотеке (нпр. Матична библиотека „Љубомир Ненадовић“ у Ваљеву била би одговорна за нормативне записе креиране у библиотекама Колубарског округа). Кад је о високошколским библиотекама реч, универзитетске библиотеке у Крагујевцу и Нишу вршиле би редакцију записа у библиотекама са својих универзитета. Факултети који имају више библиотека у свом саставу одредили би, такође, по једног редактора нормативних записа (нпр. Филозофски и Филолошки факултет Универзитета у Београду). Универзитетска библиотека у Београду наставила би своје досадашње активности, а Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске вршиле би исприну редакцију нормативних записа који су креирани у њиховим установама.

8. Закључак

Имплементација и развој нормативне датотеке личних имена CONOR.SR огроман је помак у процесу каталогизације у систему COBISS.SR. Нормативни запис за одређену особу се креира само једном, а користи се кад год је потребно повезати ту особу са одређеним библиографским записом будући да је нормативна база заједничка за све библиотеке у систему. База CONOR.SR већ садржи преко 173.000 записа и даље расте јер 785 библиотекара свакодневно креира нове нормативне записе. То несумњиво убрзава процес рада у систему узајамне каталогизације. Са друге стране, неконзистентност у раду, неопремљеност библиотека приручницима, недовољна обученост и професионална савест библиотекара доводе до недовољног квалитета нормативних записа. Малобројни редактори базе CONOR.SR не могу у потпуности да поправе сваки неисправан запис и означе сваки дуплирани запис у систему. Рад је донекле стихијски, грешке се поправљају кад се случајно уоче и такав начин рада није одржив.

Системско решење за превазилажење проблема захтева промену у раду и приступу, почев од нивоа знања потребног за полагање

стручног библиотекарског испита, преко доделе и одузимања лиценце и привилегија за узајамну каталогизацију, па до децентрализованог приступа у редакцији записа у нормативној датотеци CONOR.SR.

Почетни кораци у том смеру су направљени. Комуникација са библиотекарима је углавном добра, а упутства и приручници као помоћ у раду су достављени свима који раде на изради нормативних записа. То је основ за побољшање квалитета записа који ће бити креирани у будућности. Мишљења смо, такође, да савршени систем не постоји, али да његов квалитет и функционалност не смеју зависити од ентузијазма неколико појединаца и стихијског приступа. У том смислу, надамо се још бољој комуникацији и сарадњи са члановима Редакторског тима и Центра за узајамну каталогизацију Републике Србије и имплементацији предложених решења о децентрализованој редакцији записа у CONOR.SR као јасном, систематичном и одговорном решењу за што квалитетнију нормативну датотетку.

Литература

- IFLA. *UNIMARC Manual Authorities Format*. München: K. G. Saur, 2001, preuzeto 8. 10. 2020, <https://www.ifla.org/files/assets/uca/unimarc-authorities-format.pdf>
- IZUM. *COMARC/A – Format za normativne podatke*. Maribor: IZUM, 2020, preuzeto 8. 10. 2020, http://home.izum.si/izum/e-prirucnici/2_COMARC_A/Ceo_2_COMARC_A.pdf
- IFLA International office for UBC. *Guidelines for the National Bibliographic Agency and the National Bibliography*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 1979, preuzeto 30. 10. 2020, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000048658>
- Којевић, Софија, Наташа Дакић и Бранка Ногић. “Нормативне датотеке личних имена : светска искуства и почеци израде нормативних датотека код нас”. У *Библиотекарско друштво Србије. Стандардизација и квалитет библиотечких услуга*, 307–322. Београд: Библиотекарско друштво Србије, 2011
- Пуцаревић, Светлана и Сњежана Фурунџић. “Прелазак на каталогизацију са нормативном контролом у систему CO-BISS.SR”. *Инфотека: часопис за дигиталну хуманистику* Vol. 19, no. 1 (2019): 113–116, преузето 9. 10. 2020, <https://infoteka.bg.ac.rs/ojs/index.php/Infoteka/article/view/148>

Савић, Ана. “Нормативна контрола у Србији”. *Инфотека: часопис за дигиталну хуманистику* Vol. 17, no. 1 (2017): 99–112, преузето 9. 10. 2020, https://infoteka.bg.ac.rs/ojs/index.php/Infoteka/article/view/2017.17.1.5_sr